

FÖRSVARsutskottets utlåtande 3/2014 rd

Statsrådets redogörelse om Finlands deltagande i EU:s militära krishanteringsinsats i Centralafrikanska republiken

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 11 mars 2014 statsrådets redogörelse om Finlands deltagande i EU:s militära krishanteringsinsats i Centralafrikanska republiken (SRR 2/2014 rd) till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Mikko Tyrväinen, försvarsministeriet
- planeringsavdelningens krishanteringschef, överstelöjtnant Matti Lampinen, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Statsrådet har lämnat riksdagen en redogörelse i enlighet med 3 § 1 mom. lagen om militär krishantering (211/2006). Den gäller Finlands deltagande i EU:s militära krishanteringsinsats i Centralafrikanska republiken.

Läget i Centralafrikanska republiken har varit instabilt ända sedan landet blev självständigt 1960. I mars 2013 gjorde den beväpnade koalitionen Séléka, som till största delen består av muslimer, en statskupp i landet. Striderna mellan olika grupperingar har pågått sedan dess. Säkerhetsläget är fortsatt svårt, och våldet hotar att eskaleras ytterligare. Landets egna säkerhetsmyndigheter är handlingsförlamade. De sinsemellan stridande styrkorna är uppdelade utifrån

religiösa, historiska och ekonomiska grunder. Centralafrikanska republiken räknas till de kollapsade staterna.

Internationella brottmålsdomstolen (ICC) har inlett preliminära utredningar om eventuella krigsförbrytelser som begåtts i Centralafrikanska republiken. Enligt uppskattning är redan mer än 2 miljoner av landets befolkning på 4,6 miljoner invånare i behov av akut humanitärt bistånd. Konflikten har generella återverkningar på läget i hela centrala Afrika. Om man misslyckas med att lugna ner konflikten kan det instabila läget i de redan bräckliga grannländerna förvärras. Detta skulle medföra en tilltagande irreguljär migration och ge extrema rörelser nya möjligheter, vilket också skulle få återspeglningar på säkerheten i Europa. En fråga som kom upp under utskottets sakkunnigutfrågning var det försvagade säkerhetsläget, i synnerhet under de senaste sex

månaderna. Utöver vikten av en säkerhetsanalys av insatsområdena vill utskottet understryka hur viktigt det är att systematiskt analysera den administrativa, politiska och ekonomiska utvecklingen som en del av beslutsprocessen för insatser.

Det internationella samfundets åtgärder

Flera fredsbevarande insatser har genomförts i Centralafrikanska republiken. Till de senaste hör Centralafrikanska staternas ekonomiska gemenskap Eccas Micopax-insats för fredsbyggande i Centralafrika. Den har pågått sedan 2004 och följs av Afrikanska unionens (AU) internationella stöduppdrag i Centralafrikanska republiken (Misca).

Miscas uppdrag är att skydda civilbefolkningen, återupprätta den allmänna ordningen, stabilisera säkerhetsläget och bidra till att stärka landets säkerhetssektor och till att det humanitära biståndet når fram. Mandatet täcker också in ett deltagande i de processer för nedrustning som samordnas av FN:s integrerade fredsbyggnadskontor i Centralafrikanska republiken, Binuca. Även om den eftersträlvade styrkan för Misca-trupperna, dvs. 6 000 soldater, har nåtts kommer det att ta flera månader och krävas internationellt stöd för att trupperna ska nå full operativ kapacitet.

FN:s säkerhetsråd har bemyndigat den franska insatsen Sangaris, som har som syfte att stabilisera säkerhetsläget i Centralafrikanska republiken, förbättra det humanitära läget och stödja Misca-insatsen. EU har börjat förbereda en ny, kortvarig EU-insats till stöd för Misca och Sangaris. Också FN har önskat att EU deltar i den militära krishantering i Centralafrikanska republiken. FN har diskuterat möjligheterna att göra om Misca till en fredsbevarande FN-insats, men något beslut har ännu inte fattats. I så fall kan Binuca eventuellt bli den nya insatsens civila komponent.

Eufor RCA-insatsen

Tyngdpunkten för EU:s krishantering håller på att förskjutas till Afrika, och ett av EU:s mål är

att stödja de regionala organisationerna i hanteringen av kriser. Europeiska rådet noterade i sina slutsatser från mötet den 19–20 december 2013 att åtgärder inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) kan ingå i EU:s åtgärder för att främja en lösning på krisen i Centralafrikanska republiken, och den höga representanten uppmanades lägga fram ett förslag om detta för rådet för utrikes frågor i januari 2014. Rådet för utrikes frågor fattade den 10 februari 2014 beslut om att inrätta Europeiska unionens militära insats i Centralafrikanska republiken (Eufor RCA). Avsikten är att rådsbeslutet om att inleda insatsen ska fattas i mars.

Enligt det politiska samförståndet är EU:s deltagande i krishantering i Centralafrikanska republiken viktigt för att hindra att läget i landet försämrats och att det instabila läget sprider sig till grannländerna. En GSFP-insats behövs också för att sörja för det humanitära biståndet och utvecklingssamarbetet. EU-insatsen ska delta i

- att skydda den hotade befolkningen,
- att stabilisera förhållandena för att lugna befolkningen, stödja återhämtningen av den ekonomiska aktiviteten och göra det möjligt för de människor som har varit tvungna att flytta inom landet att återvända frivilligt,
- att främja tryggare rörlighet för civila och humanitära aktörer och
- att Misca når full operativ kapacitet.

Finland har ansett det vara viktigt att förstärka GSFP som ett led i att utveckla bättre krishanteringsmekanismer. Enligt Finlands uppfattning är en GSFP-insats ett av sätten inom EU:s övergripande strategi för att finna en lösning på krisen.

Den 28 januari 2014 gav FN:s säkerhetsråd genom en resolution (2134/2014) i enlighet med kapitel VII i FN-stadgan mandat för EU-insatsen. Eufor RCA ska avslutas senast sex månader efter det att full operativ kapacitet har uppnåtts. Syftet är att skapa förutsättningar för att överföra ansvaret till AU-insatsen Misca. Styrkan kommer att uppgå till omkring 1 000 soldater, och fokus kommer att ligga på att trygga Banguis flygplats. Under sakkunnigutfrågningen framkom det att ett möjligt problem under insatsen kan hänga samman med att rebellstyrkor-

na rör sig över statsgränser, medan FN:s och EU:s insatser är bundna till att agera inom landets gränser.

Hotet mot krishanteringstrupperna bedöms vara måttligt. Enligt experter är de största riskerna kopplade till smittsamma tropiska sjukdomar på det planerade insatsområdet för den finländska krishanteringspersonalen. Enligt utfrågade experter är befogenheterna att bruka maktmedel (inklusive rätten till självförsvar) tillräckliga.

Finlands deltagande

Finland har för avsikt att delta i Eufor RCA med högst 30 soldater. Enligt planerna ska Finland erbjuda insatsen stabsofficerare, en samordningsgrupp för civilt-militärt samarbete och en grupp för röjning av sprängämnen. Truppen ska kunna gruppera sig i området inom ca 30 dygn från det att beslutet om deltagande har fattats, och den ska snabbt kunna integreras i insatsen. Finlands deltagande avses vara tidsbundet till sex månader från det att Eufor RCA har uppnått full operativ kapacitet. Enligt aktuella planer kommer Finland att delta med cirka 25 soldater. I enlighet med tidigare beslut har Finland sänt fyra stabsofficerare till Eufor RCA:s högkvarter i Larissa i Grekland. De deltar i förberedelserna av insatsen.

De beräknade kostnaderna för Finlands deltagande uppgår sammanlagt till omkring 10 miljoner euro. Av beloppet ska 2,4 miljoner euro tas från utrikesministeriets huvudtitel (moment 24.10.20) och 7,6 miljoner euro från försvarsminneriets huvudtitel (27.30.20). Kostnadskalky-

lerna blir mer exakta när planeringsgrunderna blivit klara. Anslaget används till kostnaderna för högst 30 soldater i sex månader. Dessutom täcks kostnaderna för att starta och avveckla deltagandet. Kostnaderna kan täckas med 2014 års anslag för militär krishantering.

Det finns redan uppemot 40 000 finländare som deltagit i insatser för fredsbevarande och krishantering. Krishanteringsuppdragen har med tiden blivit allt mer krävande. Utskottet vill poängtera att man bör påskynda genomförandet av det nationella programmet för krishanteringsveteraner i syfte att förbättra stödfunktionerna för nuvarande och tidigare krishanteringspersonal.

Utskottet förutsätter att man i den övergripande planeringen av krishanteringen fäster särskild uppmärksamhet vid en klar målsättning, insatsens tidsbundenhet och, efter slutförd insats, vid en såväl politisk-strategisk som operativ bedömning av resultatet. Något som bör beaktas under själva insatsen är bl.a. Statens revisionsverks effektivitetsrevisionsberättelse 9/2013 om militär krishantering.

Samtidigt vill utskottet påpeka att EU:s taktiska insatsstyrkas trovärdighet inte kan ligga på en särskilt hög nivå eftersom styrkan utnyttjas så pass lite. Utskottet anser att man i EU-insatsen i Centralafrika i första hand borde ha använt sig av EU:s sammansättning av stridande förband.

Ställningstagande

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

FsUU 3/2014 rd — SRR 2/2014 rd

Helsingfors den 19 mars 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jussi Niinistö /saf
vordf. Seppo Kääriäinen /cent
medl. Thomas Blomqvist /sv
Tuija Brax /gröna
Timo Heinonen /saml
Esko Kurvinen /saml
Pentti Oinonen /saf

Eero Reijonen /cent
Mikko Savola /cent
Ismo Soukola /saf
Eero Suutari /saml
Pauliina Viitamies /sd
Sofia Vikman /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Martelius.